

Spis treści

Przedślowie (<i>Jacek Jezierski, biskup elbląski</i>).....	13
Podziękowania/Danksagung	15

Wstęp

Aktualność i doniosłość przesłania filozoficznego Roberta Spaemanna....	17
Problematyka książki.....	22
Spaemann jako człowiek – osobiste spojrzenie autora książki	23

Część I: Koncepcja filozofii moralnej (etyki filozoficznej)

1. Czym jest etyka filozoficzna (filozofia moralna)	33
Próba określenia pojęcia etyki filozoficznej (filozofii moralnej).....	33
O etyce jako nauce o spełnionym życiu.....	35
Rola doświadczenia moralnego.....	37

Część II: Bioetyka i ekoetyka

1. Odpowiedzialność za przyszłe pokolenia w ujęciu Dietera Birnbachera i Roberta Spaemanna	43
Wprowadzenie.....	43
Punkt widzenia Birnbachera	45
Kwestia norm etycznych.....	45
Specyfika odpowiedzialności obecnej generacji za przyszłe pokolenia .	47
Doniosłość ujęcia problematyki ekologicznej	49
Kwestia energii jądrowej: składowanie odpadów promieniotwórczych .	49
Problem manipulacji genetycznych i selekcji.....	50

Stanowisko Spaemanna	52
Normy prawa naturalnego jako fundament tematyki odpowiedzialności	53
Manipulacje genetyczne i działania wbrew prawu naturalnemu oraz ich skutki	53
Odpowiedzialność za globalne skutki użytkowania energii jądrowej..	56
Składowanie odpadów promieniotwórczych w kontekście odpowiedzialności	56
Spaemann i Birnbacher o perspektywie dalszego istnienia ludzkości....	58
3. Klonowanie a prawa człowieka.....	61
Wprowadzenie.....	61
Klonowanie „terapeutyczne”	62
Klonowanie „terapeutyczne” w kontekście statusu bytowego embrionu	64
Zasadnicza idea klonowania reprodukcyjnego i jego iluzja.....	65
Klonowanie reprodukcyjne w kontekście praw człowieka	66
Prawo do życia i rozwoju	66
Prawo do życia małżeńskiego i rodzinnego	67
Prawo do godziwego rozpoczęcia życia	67
Pogwałcenie prawa do wolności	68
Prawo do otwartej przyszłości	69
Prawo do równości	71
3. Transplantacja i kryterium śmierci	73
4. Przyroda i człowiek, czyli o zakłóconej symbiozie	77
Wprowadzenie.....	77
Rodzaje ingerencji	78
Hodowla zwierząt i uprawa roślin oraz modyfikacje genetyczne.....	78
Nadmierna eksploatacja dóbr przyrody i niszczenie gatunków	79
Wykorzystywanie energii jądrowej jako problem moralny.....	81
Perspektywa antropocentryczna a szacunek do przyrody.....	86
Granice ingerencji w przyrodę i ich ocena etyczna.....	88
Celowościowy (teleologiczny) status przyrody.....	89
5. Dramat eutanazji.....	93
Wprowadzenie.....	93
Moralny paradoks uprawnienia do eutanazji na podstawie własnej decyzji	94
Eutanazja czynna i bierna	99
Czy prawo do eutanazji rodzi poczucie jej obowiązku?	102
Dyskusja Roberta Spaemanna z Peterem Singerem	104
Specyfika filozoficznych podstaw argumentacji Spaemanna	107

6. Czy eutanazja może być prawem człowieka?	111
Wprowadzenie	111
Czy zdolność samostanowienia może być podstawą uprawnienia do eutanazji?	113
Argument ze świętości życia	113
Lęk przed zależnością i koniecznością pielęgnacji jako powód pragnienia śmierci	115
Zakończenie	118
7. Niektóre aspekty stosunku człowieka do zwierząt	123
Wobec duszy zwierząt	123
Zabijanie – jedzenie mięsa – cierpienie	125
Polowanie	129
Cierpienie zwierząt a eksperymenty	130
Tresura w cyrku	132

Część III: Filozofia społeczna i polityczna

1. Chrześcijańska nadzieja wobec światowych ideologii nadziei	137
Wprowadzenie	137
Nadzieja na doczesne królestwo niebieskie a wpływ ideologii przyjem- ności Herberta Marcusego	138
Zsekularyzowana nadzieja na doczesne królestwo niebieskie – jej źródła.	141
Eschatologiczna perspektywa i naturalne podstawy nadziei chrześcijań- skiej – Spaemann a Pieper	143
Błędna interpretacja orędzia o zbawieniu w doktrynie światowych ideologii	146
Nadzieja chrześcijan i odpowiedzialność za innych	148
Kim jest człowiek mający nadzieję	150
Postęp w perspektywie nadziei	152
Nadzieja i odpowiedzialność za życie	153
Nadzieja i sprawa pokoju	155
Nie iluzja, lecz realizm chrześcijańskiej nadziei	157
Zakończenie	158
2. Świętowanie	161
Wprowadzenie	161
Próba określenia świętowania	163
Liturgia Eucharystii i piękno	164

Zamach na niedzielę i święta a tendencja do samozniszczenia naszej cywilizacji	168
Niedziela: odpoczynek — kontemplacja	171
Święto jako dobro wspólne a liberalizm gospodarczy	173
Świętowanie – kult – kultura	175
3. Problem energii jądrowej w kontekście globalizacji	179
Wprowadzenie	179
Szczególne wyzwanie globalizacji	181
Globalne konsekwencje użytkowania energii jądrowej	182
Najważniejsze zagrożenia związane z użytkowaniem energii jądrowej ..	184
Pozyskiwanie energii jądrowej i jej produkcja	184
Składowanie odpadów promieniotwórczych	186
Doniosłość argumentacji tucjorystycznej	187
4. Prawa człowieka	191
5. Etyczno-polityczne aspekty uchodźstwa: doświadczenia niemieckie .	195
Uchodźcy w obozach przejściowych	196
Etyczne kryteria przyjmowania uchodźców	197
Zakończenie	201

Część IV: Człowiek i jego godność

1. Czym jest godność ludzka: jej natura, rodzaje, podstawy	207
Wprowadzenie	207
Próba określenia godności	207
Kwestia godności w perspektywie końca życia	212
Nienaruszalność godności	213
Godność ontyczna i moralna	216
Argumentacja za uznaniem godności ontycznej u każdego człowieka ..	218
2. Sumienie – godność – tajemnica	221
Wprowadzenie	221
Dwie strony sumienia	222
Czym sumienie nie jest	222
Sumienie jako sąd, wezwanie i poruszenie ducha	223
Czy sumienie rozstrzyga?	225
Sumienie jako najbardziej wyraźna oznaka osoby	227
Geneza sumienia	229
Sumienie i tajemnica	231

3. Klasyczna koncepcja szczęścia	235
Wprowadzenie	235
Główne teorie szczęścia według Spaemanna	236
Złe i dobre życie – platońska wizja szczęścia	236
Arystotelesowskie ujęcie szczęścia	238
Stoicka koncepcja szczęścia	239
Hedonizm	242
Spaemanna rozważania o szczęściu	245
Życie realne a szczęście	245
Dwuznaczność szczęścia	247
Obiektywny wymiar szczęścia	249
Piękne życie	251
Szczęście i poczucie bezpieczeństwa	254
Zakończenie	256
4. Miłość i urzeczywistnienie się osoby ludzkiej	259
Miłość pod znakiem zapytania	260
Czym jest miłość– jej rozumienia	262
Personalny charakter miłości i jej antynomie	264
Miłość to radość – Leibniz	267
Urzeczywistnienie się osoby przez miłość	269
5. Miłość i wierność	273
Wprowadzenie	273
Prawdziwa miłość	273
Miłość jako rzeczywisty dar osoby dla drugiej osoby	275
Miłość i obietnica wierności	279
Znaczenie przyrzeczenia wierności małżeńskiej	281
Stanowisko prawa cywilnego w kwestii nierozzerwalności małżeństwa ..	282
6. Dlaczego prawo naturalne neguje transhumanizm	285
Wprowadzenie	285
Czym jest transhumanizm	286
Rozumienie prawa naturalnego i jego normy ogólnej	292
Podstawowe inklinacje prawa naturalnego	293
Konsekwencje eksperymentów transhumanistycznych z punktu widze- nia prawa naturalnego	297
Zakończenie	299

7. Klasyczna koncepcja wolności	303
Wprowadzenie	303
Teza o wolności w kontekście stanowiska determinizmu	304
Doświadczenie wewnętrzne a wolność	306
Wolność woli jako akt decyzji a kształt własnej osoby	308
<i>Najważniejsze zagrożenia wolności</i>	<i>309</i>
Dwa rodzaje wolności	310
Wolność woli	310
Wolność działania	312
Rozwiązanie stoickie i chrześcijańskie	314
Kwestia bezpieczeństwa	316
8. Konsekwencjalizm i godność ludzka	319
Wprowadzenie	319
Czym jest konsekwencjalizm	320
Rodzaje konsekwencjalizmu	322
Zarzuty wobec konsekwencjalizmu	323
Zakończenie	331
Zusammenfassung	335
Summary	339
Bibliografia	343
Teksty źródłowe	343
Teksty pomocnicze	349
Indeks osobowy	357